

Tämän pakinan aiheuttaa oheinen vanha valokuva, jossa on tolppa kadun kulmassa, kivipylväs "rotuvaarin" reunassa. Keitä lienevät nuoret miehet lippalakkeineen, pieksuineen ja yksi aikamies, merimiehiä, mene tiedä.

Osaatteko sijoittaa kuvan Oulun keskustan maisemiin, heti tai harkinnan jälkeen! Varrotaanpas...

Kuva löytyi Museoviraston Oulu-kansiosta. Siitä pitäen on sormia syyhyttänyt, mutta ensin piti saada lisätietoja, ja niitä tuli taas kerran vanhalta maisterilta Perttu Juvanilta Helsingistä. En siis muistele vain omasta päästä. Tietoa kertyi kuitenkin niin paljon, että on pakko jakaa saarna kahdeksi. Kerron näistä taloista kahden ristin pituudelta, mutta jätän lähimmän kulmatalon tuonemmaksi.

Kuva on otettu nykyisen Vaakuutustalon edestä, joten etualalla on pätkä Kirkkokatua ja merenrantaan päättyvä katu on Ojakadun (nyk. Asemakatu) alkupää. Kyllä siinä vain vanhan Oulun tuntumusta tarvittiin!

Kuvan taakse on merkitty kuvausvuodeksi 1907, mutta sehän ei pidä alkuunsaakaan paikkaansa. Kulmatalon paikalla on nyt Kauppahotelli. Toinen, kulmataloakin komeampi rakennus, on taloista ainoa, joka tänäkin päivänä seisoo jyrkästi kivijalkansa päällä: nykyinen Päiväkeskus, se, jolle haluaisin antaa nimen Praatihuone.

Tämän rakennuksen hirret ym. kuljetettiin tälle tontille kevätkelillä 1865, ja 1866 tällä paikalla jo oli pystyssä talo sen näköisenä kuin tässä kuvassa. Valokuva saattaisi aivan hyvin olla jo siltäkin vuodelta. Sataaviittävuotta nuorempi kuva ei kuitenkaan ole, sillä silloin rakennus, joka alusta alkaen oli palvellut mm. sekä kouluina että kokous- ja juhlahuoneistona, vuokrattiin. Katto on päreistä ja kauniin puuportin ku-

viot ovat samat kuin "staketissa", joka jo 1866 pystytettiin "tomtein" ympärille Torikadun ja Kajaaninkadun puolelle.

Oletan, olen saattanut joskus tietääkin, että tämän sekä Raatihuoneen että Kirkkotorin kouluna sittemmin tunnetun rakennuksen ulkoasuun suunnitteli arkkitehti Wolmar Westling, sama mies, joka 1870-luvun puolivälissä piirsi tähtitornin ja sitten Heinätorin koulutalon koristeellisine pikkutorneineen.

Kuvassa kolmantena näkyy valkoinen rakennus, joka on säilynyt elossa olevien muistissa Fabritiuksen talona. Itse Lars Emil Fabritius on jäänyt muistiin urheilukauppiaina ja suksisepänä, ainakin seppien työllistäjänä. Minun muistini ei yllä Fabritiuksen urheilukauppaan, josta Perttelin ikäiset muistavat ostaneensa onkivehkeitä ja pienoiskivääriin "pennin kuteja". En voi taloakaan muistaa, koska se paloi 2. 2. 1918. Itse tulipalon muistan.

Kaupan ovi näkyy koulutalon nurkan takaa. Juvani muistaa myös kaupan aina iloisen hoitajan tätinsä Jenni Laukan, ja tietysti Kalle Merikosken, jonka tietysti nimerkkikin muistaa, tosin Merikosken kaupasta aseman läheltä. Kauppa siirtyi nimittäin Merikosken omistukseen ja sen mukana Jenni Laukka kaupanhoitajaksi.

Sen kulmatalon oli omistanut jo merikapteeni ja kauppias Ch. Lorenz Fabritius. Hänen kuoltuaan 1882 olivat tontin perineet em. poika Lars Emil ja hänen veljensä Nils Anders. Isä Fabritius oli ostanut tontin majjuurksa Hanna Willgreniltä, joka oli perinyt sen miesvainajaltaan Adolf W:ltä, joka puolestaan lienee ostanut sen v. 1858 huutokaupasta edellisen omistajan, konsuli N.J.J. Hamerin jälkeen.

Kuvassa kolmantena näkyy valkoinen rakennus, joka on säilynyt elossa olevien muistissa

Fabritiuksen talona. Itse Lars Emil Fabritius on jäänyt muistiin urheilukauppiaina ja suksisepänä, ainakin seppien työllistäjänä. Minun muistini ei yllä Fabritiuksen urheilukauppaan, josta Perttelin ikäiset muistavat ostaneensa onkivehkeitä ja pienoiskivääriin "pennin kuteja". En voi taloakaan muistaa, koska se paloi 2. 2. 1918. Itse tulipalon muistan.

Kaupan ovi näkyy koulutalon nurkan takaa. Juvani muistaa myös kaupan aina iloisen hoitajan tätinsä Jenni Laukan, ja tietysti Kalle Merikosken, jonka tietysti nimerkkikin muistaa, tosin Merikosken kaupasta aseman läheltä. Kauppa siirtyi nimittäin Merikosken omistukseen ja sen mukana Jenni Laukka kaupanhoitajaksi.

Sen kulmatalon oli omistanut jo merikapteeni ja kauppias Ch. Lorenz Fabritius. Hänen kuoltuaan 1882 olivat tontin perineet em. poika Lars Emil ja hänen vel-

jensä Nils Anders. Isä Fabritius oli ostanut tontin majjuurksa Hanna Willgreniltä, joka oli perinyt sen miesvainajaltaan Adolf W:ltä, joka puolestaan lienee ostanut sen v. 1858 huutokaupasta edellisen omistajan, konsuli N.J.J. Hamerin jälkeen. Hamer oli kuollut poikamiehenä. Juvani on katsonut kirjoista, että sitä ennen talon ja kulmatontin oli omistanut kauppias Adolf Niska, joka hukui 1851. Ehkäpä Niskat olivat talon rakentaneetkin!

Seuraavana kuvassa pilkottaa talo, jonka vanhimmat oululaiset muistavat sentraalina, puhelinkeskuksen talona, jota se ei tietenkään ollut vielä tämän kuvauksen aikana. Viimeisenä pilkottaa Länsipitkänkadun kulmassa (nyt Aleksanterinkatu) Neumanin talo, tässä vaiheessa (ja ainakin 1885) merikapteeni Frans J. Neumanin isännöidyessä, sitä ennen hänen äitinsä ja sitä ennen isänsä Lars N:n talo. Tästä se Oulun

hoettu ja jopa laulettu "Nöömanin ranta"!

Nämä niin kuin nuo muutkin Pekkisen korttelin talot tuhoutuivat mainittuna synkeänä helmi-kuun iltana 1918, kun venäläinen matruusi oli heittänyt palopommin telefuunitalon keskushuoneeseen. Nämä "Nöömanin" talot olivat Juntuset kuitenkin ehtineet ostaa, purkaa ja siirtää rantatörmälle Koskitten alapäähän.

Entäpä se tolppa!

Myös sen hoksautti vanhempi ikätoverini Pertti Juvani. Tietysti minäkin kuvittelen muistavani nuo tolpat, mutta enpä ollut koskaan kuullut, mitä varten ne oli kadunkulmiin pystytetty. Nyt sekin selvisi. Tällaiset kivipylväät olivat tavallisia merikaupungeissa. Tolpan tarkoitus oli suojella talojen nurkkia, kun maalaiset toivat kaupunkiin rekikuormina laivojen mastopuita kaukaa yllämaista. Kulmasta käännyttäessä saattoi reki liirata.